

10.5. Aangepaste uren voor uitvoering 12
10.6. Non-discriminatie 12
10.7. Contactpunt voor de opdrachtgevende overheid 12
11. OPMERKINGEN M.B.T. DE FICHE?..... 13

////////////////////////////////////

1. Toepassingsgebied

Gebruik deze fiche wanneer je een duurzame schoonmaakdienst wil aankopen volgens de procedures voor overheidsopdrachten (diensten).

Onder 'schoonmaakdiensten' beschouwen we de schoonmaakwerkzaamheden die een schoonmaakbedrijf uitvoert in kantoorgebouwen. Dit omvat het gebruik van schoonmaakmiddelen voor dagelijks gebruik en activiteiten van het schoonmaakbedrijf.

Je vindt in deze fiche geen criteria voor:

- Gespecialiseerde schoonmaak- of reinigingsdiensten (bv. tapijtreiniging, graffitiwrijving, opruim na calamiteiten)
- Schoonmaak / reiniging op andere locaties dan kantoorgebouwen (bv. rioolreiniging, schoonmaak van wegen en voetpaden, schoonmaak in een fabrieksomgeving ...)

2. Voorwerp van de opdracht

Maak al in het voorwerp van de opdracht duidelijk dat je een duurzaam uitgevoerde dienst wil aankopen. Dit trekt de aandacht van duurzame dienstverleners wijst alle inschrijvers erop dat je aandacht zal besteden aan duurzaamheid bij de beoordeling van de offertes. Bijvoorbeeld:

Deze opdracht heeft tot doel het verstrekken van milieuverantwoorde schoonmaakdiensten waarbij een sociaal geïnspireerd personeelsbeleid gevoerd wordt.

Voorwerp van de opdracht in de context van het beleid van de organisatie

Duid ook dat de duurzaamheidscriteria in het bestek onderdeel uitmaken van een ruimer beleid. Dat maakt het voor de inschrijver duidelijk dat hij ook op langere termijn rekening moet houden met deze criteria.

Het Departement Bestuurszaken, Afdeling Overheidsopdrachten, werkte voor de bestekken van de Vlaamse overheid een standaardparagraaf uit.

[Zie standaardparagraaf: <http://www.bestuurszaken.be/standaardparagraaf>]

Als je organisatie nog geen dergelijke standaardparagraaf heeft, kan je een eigen paragraaf uitwerken over het beleid rond duurzame aankopen.

<...> (naam van de openbare overheid) hecht belang aan milieuzorg en sociale aspecten. Dat wordt verklaard in haar <strategisch beleid>, <missie>, <aankoopbeleid>, <...>

3. Voorbehouden opdrachten

Schoonmaak in kantoorgebouwen omvat heel wat eenvoudige taken die moeten worden uitgevoerd. Dit eenvoudig handwerk leent zich uitstekend voor de sociale inschakeleconomie. Het loont dan voor heel wat schoonmaakbedrijven ook om na te denken over een voorbehouden (perceel van de) opdracht. In heel wat gevallen is een samenwerking tussen reguliere schoonmaakbedrijven en sociale inschakelondernemingen of een inschakelinitiatief binnen een regulier bedrijf meer interessant. Zo kunnen meer gespecialiseerde taken en eenvoudig handwerk op economisch en sociaal efficiënte wijze in één opdracht verenigd worden.

De dienstverlening van een aantal bedrijven uit de sociale economie werd geklasseerd als ‘diensten van algemeen economisch belang’ (DAEB)¹. Dat betekent ook dat ze onder de Europese regelgeving over staatssteun en DAEB vallen. Op de website van de VVSG vind je alvast een ‘Handreiking Staatssteun en diensten van algemeen economisch belang’². Onderaan pagina 20 van deze handreiking vind je meer informatie over de toepassing van de overheidsopdrachtenwetgeving i.v.m. sociale diensten in het kader van de DAEB-regelgeving.

Op de website van het Departement Bestuurszaken over duurzame overheidsopdrachten³ lees je hoe je in je bestek kan opnemen dat je een opdracht wil voorbehouden.

4. Marktverkenning

Deze fiche is erg algemeen. De criteria zijn daardoor beperkt en generiek geschreven. Het is onmogelijk om te garanderen dat de opgesomde criteria voor elke schoonmaakdienst mogelijk zijn en dat er een voldoende groot marktaanbod is. Omgekeerd is het mogelijk dat er voor de dienst die je wil aankopen varianten op de markt zijn die veel verder gaan op vlak van duurzaamheid, bv. doordat de dienstverlener een alternatieve, meer duurzame methode hanteert. Daarom is het belangrijk om de markt goed te kennen voor je je opdracht uitschrijft. Je kan daarvoor een marktverkenning of een marktraadpleging uitvoeren. Wat het verschil is en hoe je het aanpakt, staat omschreven in de ‘Handleiding duurzaamheidsoverwegingen bij overheidsopdrachten’⁴.

5. Prijsonderzoek

De overheid moet de offertes aan een prijsonderzoek onderwerpen volgens artikel 21 van het KB Plaatsing⁵. Wanneer je op basis van dit prijsonderzoek vaststelt dat de schoonmaakdienst, op het eerste zicht, aan een abnormaal lage prijs wordt aangeboden, kan je de prijssamenstelling verder onderzoeken. Een abnormaal lage prijs kan immers een indicatie zijn dat de dienstverlener inbreuken pleegt tegen de sociale wetgeving. Denk dan bv. aan inbreuken m.b.t. de minimumlonen, zwartwerk ...

Als overheid kan je in zo’n geval de inschrijver om een verantwoording vragen.⁶ Als je oordeelt dat de prijsverantwoording geen aanneembare verklaring bevat voor de abnormaal lage prijs, moet je de offerte weren.

Aanneembare verklaringen zijn er bv. wanneer:

- de inschrijver erkend is als sociale werkplaats, waardoor zijn personeel onder een ander paritair comité met andere loonafspraken valt;
- de inschrijver minder verplaatsingskosten heeft dan zijn concurrenten omdat hij al een andere opdracht in dezelfde straat heeft.

Om snel te ontdekken of de aangerekende loonkost realistisch is, kan je werken met een opdracht tegen prijslijst in plaats van met een opdracht tegen globale prijs. Zo kan je bv. vragen om per gepresteerde werkdag, voor materiaal, voor schoonmaakmiddelen en voor werkingskosten een prijs op te geven.

¹ Niet alle sociale economie valt onder DAEB, maatwerk valt bv. onder de groepsvrijstellingsverordening (Verordening (EG) nr. 800/2008 van de Commissie van 6 augustus 2008 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 87 en 88 van het Verdrag met de gemeenschappelijke markt verenigbaar worden verklaard) – meer informatie over welke bedrijven onder DAEB vallen, vind je in de handreiking van de VVSG

² Handreiking nog niet gepubliceerd in januari 2015 – link wordt toegevoegd zodra beschikbaar (vermoedelijk februari 2015)

³ <http://www.bestuurszaken.be/opdrachten-voorbehouden-aan-de-sociale-economie>

⁴ <http://www.bestuurszaken.be/handleidingen-Vlaamse-overheid>

⁵ KB van 15 juli 2011 plaatsing overheidsopdrachten klassieke sectoren

⁶ Hoe je kan vaststellen of een prijs abnormaal laag is en welke elementen i.v.m. de prijsverantwoording je best zeker onder de loep neemt, lees je in de ‘Handleiding controle schoonmaakdiensten’

6. Uitsluitingscriteria

De uitsluitingscriteria geven je een grond om bepaalde inschrijvers uit te sluiten. Dat kan bijvoorbeeld zijn omdat de inschrijver fraude heeft gepleegd of omdat hij in staat van faillissement verkeert, maar ook omdat hij sociale, milieuwetgeving of non-discriminatiewetgeving overtrad. Hoe je dit expliciet in het bestek verwoordt, vind je terug op de website van de Vlaamse overheid over duurzame overheidsopdrachten.

[Zie non-discriminatieclausule (e.d.): <http://www.bestuurszaken.be/non-discriminatieclausule>]

Ook de '[Handleiding controle schoonmaakdiensten](#)' geeft je, specifiek voor schoonmaakdiensten, informatie over de uitsluiting van inschrijvers.

7. Technische bekwaamheid

7.1. Vakbekwaamheid dienstverlener

In verschillende gevallen kan het relevant zijn om de dienstverlener naar zijn specifieke vakbekwaamheid te vragen, bv. door te vragen dat hij over bepaalde certificaten beschikt die aantonen dat hij de nodige opleiding genoten heeft (bv. opleiding over veiligheid voor ramenwassen op grote hoogte) of door te vragen naar relevante ervaring.

Bij het opstellen van een criterium over de vakbekwaamheid van de dienstverlener, is het vooral belangrijk om na te denken waarom je wil dat de dienstverlener op voorhand zijn vakbekwaamheid aantoont. Hier vind je een algemeen voorbeeld.

De inschrijver toont zijn kennis aan op gebied van duurzame schoonmaakdiensten. Hiermee wordt bedoeld kennis van / praktijkervaring met:

- duurzaam gebruik van producten;
- duurzaam gebruik van water;
- duurzame selectie en aanwerving van personeel en opleiding aan personeel.

Bewijsmiddelen:

- Certificaten van opleidingen / cursussen m.b.t. deze thema's
- Referenties van eerdere, gelijkaardige opdrachten in de afgelopen [x] jaar

7.2. Milieuzorgsysteem binnen de organisatie

Milieuzorgsystemen kunnen verduidelijken of en op welke manier een inschrijver systematische inspanningen levert om zijn milieuprestaties te verbeteren. Een tegenwerping is echter dat milieuzorgsystemen de werking van de hele organisatie aangaan en dat de inspanning dus niet in verhouding staat tot de meerwaarde voor de opdracht. De overheidsopdrachtenregelgeving bepaalt dat het vereisen van een milieubeheersysteem enkel kan in passende gevallen. Ga daarom op voorhand na of je over 'een passend geval' kan spreken.

Door vooraf, tijdens de marktverkenning of marktraadpleging, na te gaan of voldoende bedrijven een milieuzorgsysteem hebben of enkele aspecten van een milieuzorgsysteem hanteren in hun werking, weet je of het realistisch is om dit als eis i.v.m. technische bekwaamheid op te nemen. Je kan bij je marktverkenning of marktraadpleging ook polsen naar het aantal bedrijven met bv. een ISO 14001-certificaat of EMAS-registratie, zo weet je hoeveel bedrijven hun milieuzorgsysteem lieten certificeren. In de schoonmaaksector zijn er heel wat bedrijven met een (gecertificeerd) milieuzorgsysteem.

De inschrijver werkt volgens een milieuzorgsysteem. Het milieuzorgsysteem is gericht op continue verbetering en voldoet aan volgende voorwaarden:

- Er is een actuele door de directie ondergetekende milieubeleidsverklaring (eventueel als onderdeel van het kwaliteitszorgsysteem).
- Er is een milieuprogramma of actieplan waarin staat welke stappen de organisatie gaat nemen om de milieubelasting te verminderen.
- Er is een formeel aangestelde milieucoördinator of functionaris die de milieumaatregelen van de organisatie coördineert.
- Er is een milieoverslag of andere (management-)rapportage waarin gerapporteerd wordt over de milieumaatregelen en de behaalde resultaten van de afgelopen 2 jaren of sinds de start van het milieuzorgbeleid (indien < 2 jaar). Deze voorwaarde moet niet vervuld zijn voor organisaties met een milieumanagementsysteem < 1 jaar.
- Er is regelmatig een training van het personeel op gebied van gezondheid, veiligheid en leefmilieu.
- Er bestaan duidelijke werkinstructies voor het personeel m.b.t. gezondheid, veiligheid en leefmilieu.

Bewijsmiddelen:

- EMAS-registratie
- ISO 14001-certificaat
- Label Ecodynamische Onderneming
- Gelijkwaardige certificaten als EMAS / ISO 14001
- Bewijsmiddelen m.b.t. het milieuzorgsysteem wanneer de onderneming niet over een gecertificeerd systeem beschikt:
 - De ondertekende milieubeleidsverklaring
 - Het milieuprogramma of actieplan (eventueel als onderdeel van een groter actieplan, ondernemingsplan ...)
 - Informatie over de milieucoördinator of de functionaris die de milieumaatregelen van de organisatie coördineert
 - Het milieoverslag (indien milieuzorgsysteem \geq 1 jaar)
 - Een overzicht van de training voor het personeel, waarbij duidelijk aangetoond wordt dat zowel op gezondheid, veiligheid als milieu gefocust wordt
 - Informatie over werkinstructies voor het personeel

Voor kleinere opdrachten kan je de eisen over milieuzorg beter beperken tot de opdracht zelf. Je somt je eisen dan op in de uitvoeringsvoorwaarden. In dat geval heeft de milieuzorg betrekking op de activiteiten in het kader van de opdracht en niet, zoals hier het geval is, op de hele organisatie.

8. Technische vereisten⁷

De technische vereisten omvatten alle kenmerken waaraan de dienst volgens de aanbestedende dienst moet voldoen. De technische vereisten bevatten objectieve en meetbare bijzonderheden betreffende het voorwerp van de opdracht en moeten specifiek aan de dienst gekoppeld zijn. Vaste onderdelen van de technische specificaties voor schoonmaakdiensten zijn: plaats, periodiciteit en tijdstip van de dienstverlening ...

8.1. Duurzame methoden

De bedrijven uit de schoonmaaksector zijn goed op de hoogte van de laatste technieken, producten ... om duurzaam schoon te maken. Het loont dan ook de moeite om tijdens je marktverkenning of je marktraadpleging na te gaan of je interessante duurzame schoonmaakmethoden ontdekt, voor jou specifieke

⁷ Technische vereisten worden in sommige bestekken ook samen met de uitvoeringsvoorwaarden in één luik 'Technische bepalingen' vermeld zonder een onderscheid tussen beiden te maken.

situatie, om deze in je bestek op te nemen. De Europese Commissie legt in haar GPP-criteria voor schoonmaakdiensten alvast enkele duurzame werkmethoden op⁸:

De contractant moet gebruik maken van herbruikbare microvezeldoeken en, waar van toepassing, linoleum vloerbedekking droog schoon te maken.

Bewijsmiddelen:

- Controle tijdens uitvoering

9. Gunningscriteria

9.1. Gewicht van het gunningscriterium 'duurzaamheid'

D.m.v. de gunningscriteria kan je duurzaam uitgevoerde diensten hoger waarderen dan hun niet-duurzame tegenhangers. Zo kan je duurzame innovatie in de markt stimuleren omdat niet alleen het prijs criterium van belang is. Het is dan wel belangrijk dat je gunningscriteria opneemt waarvoor de duurzame en niet-duurzame varianten voldoende van elkaar verschillen.

Gunningscriteria over duurzaamheid hebben pas zin wanneer ze een voldoende groot gewicht hebben tegenover andere gunningscriteria zoals prijs en levermodaliteiten. De Europese Commissie schoof in haar mededeling 'Overheidsopdrachten voor een beter milieu'⁹ zelf 15% als voldoende significant naar voor. Of dit realistisch is, hangt echter ook samen met de opdracht die je uitschrijft en het aantal gunningscriteria dat je hanteert. Het % dat je aan gunningscriteria m.b.t. duurzaamheid toekent, moet dan ook opdracht per opdracht beslist worden. Door al bij de opmaak van de gunningscriteria en hun weging enkele simulaties uit te voeren, kan je vermijden dat je achteraf voor onverwachte verrassingen komt te staan, zoals bv. een criterium dat onevenredig zwaar doorweegt.

Als je je opdracht toch als een aanbesteding in de markt zet, kan je nagaan in hoeverre het realistisch is om de gunningscriteria uit deze fiche of de specifieke dienstenfiches als technische vereiste op te nemen in je bestek (op basis van marktverkenning / marktraadpleging).

9.2. Plan van aanpak

Om duurzaamheidscriteria een plaats te geven in de opdracht, kan je de inschrijvers om een plan van aanpak vragen, waarbij je aangeeft dat je bij de beoordeling van dit plan van aanpak o.a. aandacht zal hebben voor de manier waarop de dienstverlener met duurzaamheid rekening zal houden bij de uitvoering van de opdracht. Door een plan van aanpak te vragen, geef je veel vrijheid aan de dienstverleners om meer kwalitatieve zaken te beschrijven, bv. m.b.t. kwaliteitsbewaking, milieu-, veiligheids- en gezondheidsmaatregelen.

⁸ Website over milieuverantwoorde overheidsopdrachten (GPP) van de Europese Commissie: http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm

⁹ COM (2008) 400, Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, De Raad, Het Europees Economische en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's – 'Overheidsopdrachten voor een beter milieu' (p. 7)

Door een plan van aanpak te vragen, kan je ook de keuze voor de werkmethode bij de inschrijvers leggen. Zowel het zelf bepalen van de werkmethode als het openlaten van deze methode heeft voor- en nadelen:

- Wanneer je zelf de werkmethode vastlegt, kan je de offertes gemakkelijker vergelijken. Het vergt wel een goede technische kennis van de aankoper om de juiste, meest duurzame en realistische werkmethode voor de opdracht te bepalen. Een goede marktverkenning / marktraadpleging kunnen hierbij helpen.
- Wanneer je de keuze voor de werkmethode bij de inschrijver legt, geef je de inschrijver de kans om de volgens hem meest toepasselijke / innovatieve methode te gebruiken. Hij kan dan in zijn plan van aanpak argumenteren waarom dit de meest duurzame werkmethode is. Het vereist wel een goede kennis van de aankoper om de verschillende methoden met elkaar te vergelijken en de argumentatie te beoordelen.

Je kan als aankoper een werkmethode opleggen of je opdrachtnemer vragen in zijn bestek al een duidelijke keuze voor een werkmethode te maken. Je kan ook werken met doelstellingen, waarbij de opdrachtnemer tijdens de uitvoering verschillende werkmethoden kan afwisselen of combineren om op de meest efficiënte wijze tot een resultaat te komen.

Als je de inschrijver vraagt zijn werkmethode in het plan van aanpak toe te lichten, maak dan in je bestek duidelijk hoe je de inhoud van het plan van aanpak zal beoordelen. Zorg ook dat je de beoordelingspunten volgende concreet formuleert zodat de verschillende plannen van aanpak in de praktijk nog goed vergelijkbaar, controleerbaar en afdwingbaar zijn. Hier vind je een algemeen voorbeeld.

De offertes worden beoordeeld op basis van een gedetailleerd plan van aanpak dat ook de leidraad zal zijn bij de dagelijkse operationele opvolging van de uit te voeren taken. Het plan van aanpak wordt o.a. op volgende aspecten beoordeeld:

- de werkmethode die de inschrijver voorstelt, en de milieu-, sociale, economische voordelen die deze methoden opleveren;
- de producten die de inschrijver voorstelt, waarbij o.a. wordt beoordeeld hoe milieuverantwoord en ergonomisch verantwoord deze producten zijn en in welke mate de inschrijver schoonmaakmiddelen gebruikt waarvoor voorschriften van het EU Ecolabel bestaan (vermijden van nicheproducten);
- het afvalbeheer dat de inschrijver in de context van deze opdracht voorstelt;
- de manier waarop de inschrijver aandacht heeft voor de vermindering van de inzet voor fossiele brandstoffen en de beperking van CO₂ uitstoot, bv. het beperken van (gemotoriseerd) vervoer, opleidingen i.v.m. ecodriving, ecoscore van de in te zetten voertuigen ...;
- de initiatieven die de inschrijver voorstelt op sociaal vlak om het eigen personeelsbeleid te verbeteren om zo o.a. de tevredenheid bij het personeel te verhogen de kennis van het personeel verhogen en om kansengroepen bij de opdracht te betrekken.

Deze elementen moeten daarom allemaal aan bod komen in het plan van aanpak.

9.3. Voorziene gebruik van chemische producten

Schoonmaak moet niet elke dag met chemische producten uitgevoerd worden. Afhankelijk van de situatie (wetgeving i.v.m. hygiëne, bezoekersgraad, schoon te maken materialen ...) kan een schoonmaakbedrijf in heel wat gevallen een even goed resultaat halen met minder sterke producten, of zelfs door tussenin met water te reinigen. Dit kan je bv. aanmoedigen door een gunningscriterium over het voorziene verbruik van chemische producten in je bestek op te nemen.

De offerte wordt hoger gewaardeerd naarmate de inschrijver een lager verbruik aan chemische producten (per schoon te maken m² per jaar) voorziet. Het betreft zowel de gebruikte schoonmaakmiddelen (incl. water in het product) op de schoonmaaklocatie als wasmiddelen die de dienstverlener gebruik voor eigen wasmachines.

Bewijsmiddelen:

- Berekening van het totale verbruik aan schoonmaakproducten (ml) per schoon te maken m² per jaar. Bereken als aankoper zelf de schoon te maken m² per jaar aan de hand van de schoonmaakfrequentie en de schoon te maken oppervlakte die je in het bestek voorziet, tenzij de frequentie door de inschrijver bepaald wordt.
- Wanneer de hoeveelheid detergenten of schoonmaakmiddelen in kg uitgedrukt wordt, moeten de aantallen omgezet worden naar ml met behulp van informatie over de densiteit die op het veiligheidsinformatieblad of de verpakking van het product vermeld staat.

Denk goed na vooraleer je dit criterium hanteert:

- Het is belangrijk om dit verder op te volgen tijdens de uitvoering van de opdracht, maar ook om boeteclausules te voorzien zodat je kan vermijden dat een inschrijver bewust een onderschatting geeft van het aantal voorziene chemische producten.
- Deze berekening beperkt de flexibiliteit van de opdrachtnemer om zich aan de situatie ter plaatse aan te passen. Een uitgebreid plaatsbezoek en een goed inzicht in het gebruik van de kantoorgebouwen is dan ook onontbeerlijk voor de inschrijver om een goede berekening te kunnen maken.

Je kan eventueel, als alternatief, een engagement van je opdrachtnemer vragen om het gebruik van chemische producten, in overleg met de opdrachtgevende overheid, jaar na jaar terug te dringen.

9.4. Gebruik van geconcentreerde producten

Je kan als aankoper een inschrijver ook hoger waarderen omdat hij meer geconcentreerde schoonmaakmiddelen gebruikt.

De offerte wordt hoger gewaardeerd naarmate de inschrijver een hoger aandeel van geconcentreerde schoonmaakmiddelen voorziet in het totale volume (l of m³) schoonmaakmiddelen. Een geconcentreerd product is een product dat ten minste 30% actieve bestanddelen bevat.

Bewijsmiddelen:

- Berekening van het aandeel geconcentreerde schoonmaakmiddelen tegenover het totale volume te gebruiken schoonmaakmiddelen EN
- Veiligheidsinformatiebladen van de voorziene geconcentreerde producten

De inschrijver berekent het aandeel geconcentreerde schoonmaakmiddelen als het gewichtspercentage van actieve bestanddelen in het product. De berekening gebeurt op basis van de informatie die op het veiligheidsinformatieblad vermeld staat. Als de informatie op het veiligheidsinformatieblad zich beperkt tot bereiken i.p.v. exacte aantallen, dan maakt de inschrijver de berekening met het laagste cijfer in het bereik.

Voor dit gunningscriterium gelden dezelfde aandachtspunten als voor 9.3 Voorziene gebruik van chemische producten.

10. Uitvoeringsvoorwaarden⁷

De opdrachtnemer moet de opdracht uitvoeren conform de uitvoeringsvoorwaarden die opgenomen zijn in het bestek. De mogelijkheid om uitvoeringsvoorwaarden toe te passen, is afhankelijk van het soort opdracht, de omvang van de dienst, de plaats van dienstverlening... In dit document vind je enkele uitvoeringsvoorwaarden die voor heel wat diensten gebruikt kunnen worden.

Voorzie niet alleen uitvoeringsvoorwaarden, maar denk ook na over het controle- en sanctiemechanisme. Je kan hiervoor verwijzen naar de algemene aannemingsvoorwaarden zoals deze worden bepaald in het

KB Uitvoering van 14 januari 2013, maar je kan ook zelf sancties bepalen als die in verhouding staan tot de opdracht en de overtreden bepaling.

10.1. Gebruik van duurzame producten

Je kan ook vastleggen dat de dienstverlener voor de uitvoering duurzame producten moet gebruiken. Zo kan bijvoorbeeld gevraagd worden dat de gebruikte schoonmaakmiddelen voldoen aan bepaalde duurzaamheidscriteria die je zelf bepaalt, of aan de achterliggende vereisten van een relevant milieulabel¹⁰. In de 'fiche schoonmaakmiddelen' wordt o.a. verwezen naar de product- en verpakkingsvoorschriften van het EU Ecolabel.

Het schoonmaakbedrijf gebruikt alleen schoonmaakmiddelen die beantwoorden aan de product- en verpakkingsvoorschriften van het EU Ecolabel. Voor een volledige omschrijving van deze criteria, zie <http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/products-groups-and-criteria.html>¹¹.

Uitzondering: schoonmaakmiddelen waarvoor het EU Ecolabel geen voorschriften opstelde.

Bewijsmiddelen:

- [6-maandelijke] rapportering over de gebruikte schoonmaakmiddelen (naam en hoeveelheid), met bewijs dat deze schoonmaakmiddelen aan de product- en verpakkingsvoorschriften van het EU Ecolabel voldoen (zie 'fiche schoonmaakmiddelen' en de bijhorende checklists voor meer informatie en bewijsmiddelen voor de verschillende schoonmaakmiddelen)
- Controle tijdens uitvoering [*kan parallel met rapportering uitgevoerd worden*]

Je kan de inschrijver vragen de bewijsmiddelen te leveren wanneer hij voor de opdracht inschrijft. Door een rapportering over de gebruikte schoonmaakmiddelen te vragen tijdens de uitvoering van de opdracht, bied je het schoonmaakbedrijf echter meer vrijheid. Zo kan het schoonmaakbedrijf die minder efficiënt zijn op een bepaalde locatie, vervangen door andere schoonmaakmiddelen. Zeker voor langlopende opdrachten is deze flexibiliteit relevant.

Door deze clausule op te nemen, sluit je niet uit dat schoonmaakbedrijven in extreme mate gebruik maken van nicheproducten (geen EU Ecolabelcriteria beschikbaar). Deze bedrijven zullen dan van veel meer verschillende producten gebruik moeten maken om hetzelfde doel te bereiken. Door in je gunningscriteria rekening te houden met het aantal verschillende te gebruiken producten dat de inschrijver voorstelt (bv. via een plan van aanpak), kan je dit gedeeltelijk ondervangen. Het is immers beter om een meer algemeen product te kopen, dat een groter schoonmaakbereik heeft, dan meerdere erg specifieke producten. Door algemene producten te gebruiken moeten er minder producten aangekocht worden, wat beter is voor de opleiding (minder producten om info over te onthouden) en voor het gebruiksgemak van het schoonmaakpersoneel.

10.2. Informatie over de gebruikte producten

Je moet zelf als opdrachtgever toegang te hebben tot alle veiligheidsinformatiebladen van de chemische producten (zoals schoonmaakmiddelen) die in je kantoorgebouw gebruikt worden, en zeker van die producten die in je gebouw opgeslagen worden.

De veiligheidsinformatiebladen zijn enerzijds nuttig bij het gebruik van de producten en maatregelen bij ongevallen. Deze veiligheidsinformatiebladen geven hierover immers advies. Anderzijds zijn de veiligheidsinformatiebladen belangrijk om te kunnen voldoen aan de milieuwetgeving m.b.t. gevaarlijke

¹⁰ De voorwaarden voor de verwijzing naar een milieulabel in de opdrachtdocumenten kan je terugvinden in art. 7, §5 van het KB Plaatsing van 15 juli 2011.

¹¹ Op deze website vind je de criteria van het EU Ecolabel. Als aankoper vermeld je best de exacte informatie over de criteriaset (bv. datum van het besluit over de criteriaset) of neem je de criteriasets als bijlage bij je bestek op. Zo weet je zeker dat elke inschrijver de juiste criteriaset voor zich heeft.

producten. De wetgeving legt immers in heel wat gevallen verplichtingen op over de informatie die je over deze producten moet bijhouden en de manier waarop de producten moeten opgeslagen worden.

De dienstverlener stelt voor alle schoonmaakmiddelen en andere chemische producten die hij gebruikt bij de uitvoering van de opdracht, volgende informatie ter beschikking aan de opdrachtgevende overheid:

- Veiligheidsinformatieblad
- Hoeveelheden die de dienstverlener op de schoonmaaklocatie opslaat (indien relevant)
- Gebruiksaanwijzingen van de producent

10.3. Sensibilisatie & opleiding van schoonmaakpersoneel

Naargelang de grootte van de opdracht, het soort schoonmaakdienst en de duur van de opdracht, kan je uitvoeringsvoorwaarden m.b.t. instructies voor en opleiding van het schoonmaakpersoneel opnemen om te verzekeren dat de opdracht op een duurzame manier wordt uitgevoerd. Dit kan bv. belangrijk zijn omwille van de dosering van schoonmaakmiddelen en het juist ergonomisch gebruik van producten, omwille van risico's van de schoonmaak (bv. werken op hoogte) ...

In overleg met de aanbestedende overheid stelt de opdrachtnemer nauwkeurige voorschriften op voor werkwijzen die het milieu ontzien en de gezondheid en veiligheid op het werk respecteren. Deze voorschriften dienen zo gecommuniceerd te worden dat het personeel ze te allen tijde kan raadplegen.

De voorschriften kunnen o.a. volgende elementen omvatten:

- Beschrijving van taak
- Specificatie van de overeengekomen kwaliteit van de taak
- Frequentie waarmee de taak uitgevoerd moet worden
- De objecten die schoongemaakt moeten worden (bv. vloeren, ramen, meubels ...)
- De methode, incl. materiaal, doseerhulpmiddelen en producten, die gevolgd moet worden
- Aanvullende informatie over de werkwijzen die het milieu ontzien en de gezondheid en veiligheid op het werk respecteren

Al het personeel dat de dienst uitvoert, moet periodiek worden geschoold in de diverse taken. De scholing moet gaan over de gebruikte producten, de juiste dosering van schoonmaakmiddelen, duurzame schoonmaakmethoden, ergonomisch gebruik van hulpmiddelen, afvalbeheer en andere gezondheids-, veiligheids- en milieuaspecten. De opdrachtnemer houdt van deze scholing (introductie / beroepsopleiding) een overzicht bij ten behoeve van de aanbestedende overheid.

10.4. Belgische sociale wetgeving en IAO-basisconventies

Aanbestedende diensten beschikken over een breed scala van mogelijkheden om contractbepalingen op sociaal gebied vast te stellen. Een belangrijke voorwaarde is de verplichting om bij de uitvoering van de opdracht te voldoen aan de fundamentele mensenrechten gegarandeerd door de belangrijkste conventies van de ILO¹². Een vaak gebruikte praktijk in België is om een 'verklaring op eer' als standaard bij het contract toe te voegen waardoor het integraal deel uitmaakt van de contractvoorwaarden. Meer informatie vind je in de Leidraad voor de integratie van sociale criteria in overheidsopdrachten van de Vlaamse overheid¹³.

Je kan vragen dat de opdrachtnemer bewijst dat zijn personeel in orde is met de Belgische sociale arbeidsreglementering. Zo weet je ook meteen of aan de 8 ILO-basisconventies wordt voldaan. De Belgische sociale wetgeving integreert deze conventies immers en gaat verder inzake bescherming van de werknemers.

¹² 8 basisconventies van de International Labour Organization of Internationale Arbeidsorganisatie (IAO). Meer info:

<http://ilo.org/global/standards/introduction-to-international-labour-standards/conventions-and-recommendations/lang--en/index.htm>

¹³ http://www.werk.be/sites/default/files/Leidraad_sociale_criteria_inoverheidsopdrachten2012.pdf

De opdrachtnemer moet op elk moment kunnen bewijzen dat zijn personeel in orde is met de Belgische arbeidsreglementering. Hij zal aan de aanbestedende overheid een volledige lijst bezorgen van het personeel dat is betrokken bij de uitvoering van de opdracht. Deze lijst zal, in geval van wijziging aan de personeelssamenstelling, worden bijgewerkt.

Deze lijst moet minstens volgende informatie verschaffen:

- Volledige naam
- Geboortedatum
- Functie
- Kwalificatie
- Werkelijke of ermee gelijk gestelde prestaties, per dag, uitgevoerd in het kader van huidige overheidsopdracht.

10.5. Aangepaste uren voor uitvoering

De meeste schoonmaakdiensten in België worden voor en na de normale werkuren geleverd. Dagwerk biedt echter zowel een sociale winst als een milieuwinst:

- Het schoonmaakpersoneel kan werken in één shift van behoorlijke lengte. Dit komt o.a. hun gezinsleven ten goede maar vergroot ook de kans dat de firma voltijdse werkplaatsen creëert. Dit zijn belangrijke sociale pluspunten voor het schoonmaakpersoneel zelf.
- Het personeel kan met het openbaar vervoer naar het werk komen, moet zich maar één keer per dag naar de plaats van de schoonmaak verplaatsen en kan bij daglicht werken in plaats van het licht aansteken. Zo wordt er heel wat bespaard op elektriciteit en brandstof.

Overweeg daarom de mogelijkheden om schoonmaak (gedeeltelijk) overdag te laten uitvoeren en vermeld dit in het bestek.

10.6. Non-discriminatie

In België en in Europa wordt een sterk non-discriminatiebeleid gevoerd. De maatregelen rond non-discriminatie moeten uitsluiting voorkomen en het welzijn van de werknemers verhogen. Het gaat om wetgeving die moet nageleefd worden door alle werkgevers in België. Je kan in je bestek extra nadruk leggen op deze non-discriminatieregelgeving en aanverwante regelgeving rond pesten, geweld en ongewenst seksueel gedrag op het werk en de regelgeving rond toegankelijkheid en ook aangeven hoe je zal optreden tegen opdrachtnemers die zich niet aan deze regelgeving houden.

Hoe je dit expliciet in het bestek verwoordt, vind je terug op de website van de Vlaamse overheid over duurzame overheidsopdrachten, onder de 'Non-discriminatieclausule'.

[Zie non-discriminatieclausule (e.d.): <http://www.bestuurszaken.be/non-discriminatieclausule>]

10.7. Contactpunt voor de opdrachtgevende overheid

Het is belangrijk dat je als opdrachtgevende overheid goed weet wie je op de schoonmaaklocatie zelf moet aanspreken over de dienstverlener, bv. voor de uitoefening van controle of bespreking van bijstellingen. Voorzie daarom in je bestek dat de dienstverlener een duidelijke contactpersoon aanstelt.

De contractant belast een beheerder, voorman/voorzitter of coördinator met de organisatie en controle van het schoonmaakwerk. Deze persoon fungeert ook als contactpersoon voor de aanbestedende overheid en moet [tijdens kantooruren] bereikbaar te zijn. De beheerder, voorman/voorzitter of coördinator moet voldoende zijn geschoold in gezondheid en veiligheid op het werk, werkmethoden en milieuaspecten.

11. Opmerkingen m.b.t. de fiche?

Het is voor de Vlaamse overheid belangrijk dat deze fiche gebruikersvriendelijk is voor alle aankopers. Hoe meer aankopers hun ervaringen m.b.t. het gebruik van (de criteria uit) deze fiche delen, hoe beter we de fiche kunnen maken. Aarzel dus niet om je opmerkingen door te geven.

Departement Leefmilieu, Natuur en Energie

Team Interne Milieuzorg

E-mail: imz@lne.vlaanderen.be

Tel.: 02 553 80 17